

7. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / Кузьмінський А.І. - К.: Знання, 2005.- 486 с.
8. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.; За заг. ред.: І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. — К.: Наук, світ, 2003. — С. 6—38.
9. Сухова Н.А. Проблемна лекція - один із методів розвитку творчого мислення студентів [Електронний ресурс].—Режим доступу до статті: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/24208/
10. Тюття Л.Т., Іванова І.Б. Т98 Соціальна робота: теорія і практика: Навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2008. — 574 с.

В статтє очерчена обцая характеристика учебной дисциплины «Основы социальной работы», описаны направления усовершенствования методики преподавания.

Соціальна робота, преподавание, методика, соціальний педагог

The article outlines the general characteristics of the course «Fundamentals of Social Work» based on the survey identified areas of existing adjustment methods of teaching discipline.

Social work, teaching, methodology, social worker

УДК 348.147:811.111

ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Л.Р. Данькевич, старший викладач

Н.Ю. Ямнич, старший викладач

Розглянуто різні аспекти застосування методу аналізу конкретних прикладів у викладанні англійської мови професійного спрямування; проаналізовано причини введення «case studies» у методику навчання іноземної мови; розроблено підходи до вибору ситуацій і змісту завдань; визначено структурування видів діяльності, а також запропоновано методи їх оцінювання.

Кейс-метод, аналіз ситуації, оцінювання, комунікативно-діяльнісний підхід, професійна орієнтація, моделювання, творчий потенціал, рефлексія

Постановка проблеми в загальному вигляді. В останні десятиліття лінгводидактика, як західна, так і вітчизняна, у курсі викладання іноземної мови з метою професійного спілкування з успіхом застосовує кейс-метод в різних напрямках освіти, таких як бізнес, управління, соціологія, правознавство, медицина, інженерні спеціальності. Розповсюдження методу навчання іноземної мови за допомогою «case studies» (цільове дослідження; дослідження на

конкретному прикладі) пов'язане зі змінами як в суспільстві, так і в освіті. Зокрема, сучасний розвиток міжнародних зв'язків, інтеграція України в європейську освітню систему (Болонський процес) сприяють практичній міждисциплінарній і професійній орієнтації навчання іноземної мови, в центрі уваги якого, згідно з вимогами комунікативно-діяльнісного підходу, запропонованого Радою Європи з мовної освіти, знаходиться студент – майбутній фахівець у певній галузі господарства.

У мовній освіті головною метою завжди виступає комунікативна мета, що передбачає включення студента у процес обміну усною та письмовою інформацією в іншомовному колективі. Це вимагає створення у студентів психофізіологічних механізмів-комунікаторів, які б дозволили їм брати участь в обміні інформацією іноземною мовою у певних сферах спілкування та у різних формах, виступаючи у заданих соціально-комунікативних ролях. Методологічно доведено, що активна участь у навчальному процесі, навчання на конкретних прикладах спрямовані не стільки на засвоєння певних навичок чи вмінь, скільки на розвиток загального інтелектуального та комунікативного потенціалу як студента, так і викладача [1, 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кейс-метод (від англійського «case» – випадок) – це, власне, організація навчання на основі осмислення конкретної ситуації, яка описує якусь практичну проблему і одночасно актуалізує певний комплекс знань, що необхідно засвоїти при вирішенні даної проблеми.

Пропонується кілька визначень терміну «case studies», який був уперше застосований в Гарвардській бізнес-школі, відомій своїми інноваціями. Наприклад, «кейси» описують як складні приклади, що дають уявлення про зміст проблемної ситуації та її суть [3]. Р. Грант називає їх корисним педагогічним засобом особистісно-орієнтованого навчання, наближаючи студентів до реальних проблем, з якими вони можуть зіткнутися в майбутньому [4]. Ми визначаємо «кейси» як вид діяльності студента, що ґрунтується на теоретичних темах в прикладному облаштуванні. Це визначення «кейсів» охоплює різні навчальні засоби, як короткі індивідуальні дослідження, так і групові заходи. Основним у вивченні кейсів є, насамперед, надання студентам сценарію, максимально наближеного до реальних умов функціонування мови в певному професійному колі.

Мета статті полягає у розкритті умов для якісного застосування кейс-методу і сприянні формуванню у студентів інтегрованих знань, комунікативних навичок і вмінь іншомовного спілкування.

Виклад основного матеріалу. Кейси поєднують теорію з практикою, а отже – допомагають студентам набувати першого досвіду роботи в колективі та розвивати здібності до виконання конкретних функцій і професійних ролей. Важливо відмітити, що

робота з кейсом ефективно поєднує різні методи організації навчального процесу: системний аналіз, методи опису, класифікації, моделювання, дискусії, мозковий штурм, рольові ігри тощо. Наприклад, в курсі бізнес дисциплін студенти забезпечуються даними, що стосуються різних аспектів організації та функціонування підприємств, знайомляться з порядком ведення ділової документації, пишуть звіти, складають плани, генерують ідеї стосовно ситуації, будують моделі, створюють упорядкований перелік характеристик чи сторін ситуації, навчаються вислуховувати альтернативну точку зору, приймати стратегічні рішення тощо. Традиційними формами контролю засвоєння матеріалу, представленого в кейсі, може бути підготовлене усне повідомлення або письмовий звіт. При цьому робота повинна відповідати обов'язковим умовам, а саме – містити докладний аналіз ситуації, відповідати всім прийнятним у даній галузі принципам, містити можливі рішення конкретних проблем.

Позитивною рисою кейс-методу є те, що в курсі вивчення іноземної мови професійного спрямування завжди використовується автентичний мовний матеріал, що вимагає від студентів активних навичок як індивідуальної, так і групової роботи. Будь-який кейс – це завжди своєрідний виклик студентові: участь в симуляції реальної професійної ситуації і використання на кінцевій стадії роботи відповідного професійного know-how. При вирішенні конкретної задачі основна увага студентів спрямована не стільки на мову, за допомогою якої відбувається верифікація даних, скільки на виконання професійного завдання [5].

Власний досвід упровадження «кейсів» дає змогу дійти висновку, що вони можуть бути використані для:

- усунення розриву між теорією та її практичним застосуванням;
- заохочення студентів до активного навчання; розвитку таких ключових практичних навичок, як міжособистісне спілкування, навичок самостійного навчання та мислення, уміння працювати в колективі, приймати ефективні рішення з урахуванням альтернатив та передбачати їх наслідки;
- збору та аналізу інформації з низки джерел, тобто Інтернет, бібліотека, результати лабораторних досліджень і контакти з експертами в галузі, тайм-менеджмент, проведення презентацій;
- підвищення мотивації студентів і зацікавленості у предметі [6].

Однак кейс-метод має й такі негативні характеристики, як: великий обсяг додаткової літератури за конкретною темою з метою отримання фонових знань, складні з точки зору мови та змісту тексти, концептуальні поняття, опрацювання яких вимагає істотних затрат часу, відмінності в соціально-культурному контексті. Поза всяким сумнівом, ці обставини можуть іноді суперечити основній меті кейс-

методу: формуванню іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь. Проте, їх можна усунути або зменшити їх вплив.

Вважаємо, що використання кейс-методу є корисним не тільки для студентів, але й для викладачів, які зацікавлені в розвитку власного творчого потенціалу і прогресивного стилю мислення, збагаченні навчально-методичного досвіду стимулювальними завданнями.

Є кілька джерел пошуку конкретних прикладів для дослідження та аналізу:

- навчальні приклади за вибором викладача;
- особиста зацікавленість студентів;
- робочий досвід студентів на підприємствах;
- залучення зовнішніх джерел (використання реальних прикладів);
- розробка тематичних ситуацій як заміна більш традиційного методу навчання.

Підручники з курсу англійської мови переважно ґрунтуються на матеріалі закордонних підприємств, а студенти, не знаючи того середовища, у якому відбуваються події, поведінки чи мотивів іноземних споживачів, почувають себе не зовсім упевнено при аналізі та обговоренні ситуацій, із чого випливає рекомендація обирати кейси, що базуються на місцевому матеріалі. Навчальна діяльність за кейс-методом, як правило, охоплює *три основні напрямки*: отримання даних, обробка інформації і робота з нею, презентація висновків. У свою чергу, робота з даними передбачає такі види: усвідомлення і використання даних, проведення аналізу, застосування навичок і вмінь, зважування альтернативних способів у процесі прийняття рішень за заданою проблемою. Безсумнівно, ключем до успіху є ретельна підготовка викладача до застосування кейс-методу, а саме: чітке усвідомлення мети; підготовка матеріалів, детального плану ходу заняття, правильних запитань (відкритого типу); підготовка самих студентів до відходу від формату традиційних занять. Характеристиками успішного кейсу можуть бути також цікава тема, захоплюючий свіжий сюжет, зрозуміла проблема, реалізм ситуації, можливість приймати вагомі рішення, розвиток практичних навичок.

Оскільки аналіз конкретних ситуацій сприяє як вивченню студентами матеріалу курсу, так і розвитку ключових навичок, то необхідно ретельно розробити способи оцінювання обох аспектів. Існують два основні підходи до оцінювання: *розвивальне* (оцінювання з метою покращення навчання та успішності студентів) та *підсумкове* (оцінювання успішності студентів за заздалегідь визначеними стандартами). Як правило, викладачі використовують підсумковий вид оцінювання розуміння студентами матеріалу курсу, але зрозуміло, що для оцінювання розвитку основних навичок і

забезпечення зворотного зв'язку та заохочення студентів до рефлексії необхідно застосовувати розвивальний підхід.

Групова діяльність є ще одним напрямом оцінювання, оскільки розвиває навички співпраці; оптимальні рішення, як правило, приймаються завдяки ефективній взаємодії всіх членів команди, на думку студентів, якщо така робота ніяк не оцінюється, – які можуть бути стимули до її виконання? До того ж, невдачі в роботі підприємства чи особистій кар'єрі часто виникають через невміння працівників налагоджувати взаємостосунки. Отже, в організації групової роботи варто ширше застосовувати групові тестові завдання, у яких загальний результат залежав би від внеску кожного члена команди. Хоча навіть прихильники групової навчальної діяльності сперечаються щодо можливостей її оцінювання, схилившись скоріше до виставлення індивідуальних оцінок кожному студентові, які можуть визначатися як за допомогою традиційних форм (письмове чи усне опитування), так і через конфіденційне взаємне оцінювання студентами як своєї роботи, так і діяльності кожного окремого члена групи, написання резюме, звітів та висновків щодо роботи групи в цілому. Ймовірно, що спочатку оцінювання студентами може бути в деякій мірі упередженням, згодом, якщо часто і систематично проводити таке оцінювання, більшість із них свідомо та об'єктивно аналізуватиме та адекватно оцінюватиме внесок кожного у спільне виконання завдання.

Evaluation Table	
Name _____	Group _____
Unit _____	Topic _____
Please evaluate the contribution of your teammates to performing group task. Write their names in the spaces provided and give them the score you believe they deserve. You have 100 to distribute. Be fair in your assessments and give teammates the points that they deserve.	
Group members Score	
1. _____	_____
2. _____	_____
3. _____	_____
Please indicate why you gave someone the most points.	

How many points do you think you deserve if you were to assign points to yourself?	Why?

Рис.1. Анкета взаємного оцінювання студентами групової роботи.

На завершальному етапі вивчення певної теми програми, після презентації аналітичного дослідження чи обговорення конкретного прикладу ми пропонуємо студентам відповісти на запитання анкети (див. рис.1), дотримуючись зазначених правил, а саме:

- загальна кількість балів 100; загальну кількість (не обов'язково всі 100) розподілити на всіх членів групи, окрім себе, відповідно до їх внеску в підготовку й презентацію аналітичного дослідження;
- максимальна оцінка не може перевищувати 30 балів;
- оцінка менш ніж 10 балів вважається негативною.

Такий вид завдань дає можливість викладачеві оцінити групову роботу, а студентам допомагає узагальнити й закріпити мовний матеріал програми.

Висновки. Отже, кейс-метод завойовує позитивне ставлення з боку студентів, адже вони мають можливість проявити ініціативу, відчутти самостійність в освоєнні теоретичних положень і оволодінні практичними навичками. Дослідження й аналіз ситуацій впливає на професіоналізацію студентів, формує інтерес і позитивну мотивацію до активного навчання. Окрім того, кейс-метод може стати реальним засобом підвищення професійної компетентності викладача, способом інтеграції навчального, освітнього та дослідницького змісту навчання. Ми сподіваємося, що наші обґрунтування щодо застосування методу аналізу конкретних прикладів сприятимуть перегляду викладачами власних методів і підходів до викладання.

Актуальними напрямками подальшої розробки окресленої проблеми є інтерактивні методи навчання, що нададуть студентам можливість проявити ініціативу, творчий потенціал, відчутти самостійність в освоєнні теоретичних положень та оволодінні практичними навичками, розвинути їх професіоналізацію.

Список використаних джерел

1. Bonwell C.C. Active Learning: Creating Excitement in the Classroom [Електронний ресурс] / C.C. Bonwell, J.A. Eison // – ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1. – Washington, DC: The George Washington University. – 1991. – Режим доступу : www.oid.ucla.edu/units/tatp/old/lounge/pedagogy/downloads/active-learning/
2. An Implementation of Active Learning and its Effect on the Quality of Student Learning Innovations in Education and Training International [Електронний ресурс] / [A. Sivan, R. Wong Leung, C. Woon, D. Kember] // Active learning in Higher education. – 2000 – Vol. 37. – No 4. – P. 381–389.– Режим доступу : <http://alh.sagepub.com/>
3. Fry H. A. Handbook for Teaching and Learning in Higher Education / H. Fry, S. Ketteridge, S. Marshall. – Glasgow: Kogan Page, 1999. – 408 p.
4. Grant R. A Claim for the Case Method in the Teaching of Geography / R. Grant // Journal of Geography in Higher Education. – 1997. – Vol. 21. – No 2. – P. 171–185.

5. Ситуационный анализ, или анатомия кейс-метода / под ред. Ю.П. Сурмина. – Киев: центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.
6. Mustoe L.R. Motivating Engineering Students by Using Modern Case Studies / A.C. Croft, L.R. Mustoe // European Journal of Engineering Education. – 1999. – Vol.15. – No 6. – P. 469–476.

Рассмотрены различные аспекты применения метода анализа конкретных примеров в преподавании английского языка для профессионального общения; проанализированы причины включения «case studies» в методiku преподавания; разработаны подходы к выбору ситуаций и содержанию заданий; определена структуризация видов деятельности, а также предложены методы их оценивания.

Кейс-метод, анализ ситуации, оценивание, коммуникативно-деятельностный подход, профессиональная ориентация, моделирование, творческий потенциал, рефлексия

The article examines different aspects of case study application in teaching English for specific purposes and analyzes the reasons for including them in the curriculum; approaches to selecting case studies and assignments are elaborated; structuring of learning activities and assessment methods have been proposed.

Case studies, situation analysis, evaluation, communicative action approach, job counseling, modeling, creativity, reflection

УДК 37.007.62 : 502 : 378

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДО ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

А.В. Сицька, аспірант кафедри екології агросфери та екологічного контролю

Розглянуті теоретико-методологічні засади організації підготовки майбутніх екологів для спеціалізованих лабораторій природоохоронної галузей за магістерськими програмами підготовки експертів-аналітиків.

Ключові слова: експерти-аналітики, підготовка фахівців, магістерські програми.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Екологічна криза змусила визнати нову парадигму – екологічну і водночас культурну систему цінностей, понять і сприймань, що формують нове бачення реальності, засноване на гармонізації взаємин людини, Суспільства й Природи. Для України, яка, власне, вже